

Učiteljski Tovariš

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Pomagajmo si sami. — Zmes. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Poziv. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica nredništva.

Pomagajmo si sami!

Uvažuje K. Svoboda.

IV.

Učiteljeva sposobnost za poslanca.

Kolikega pomena so poslanci za narod, se vidi najbolj pri raznih volitvah. Po strastni agitaciji, po največjih gmotnih žrtvah, po uporabi dovoljenih in nedovoljenih sredstev si izkušajo posamezni kandidati na čelu svoje stranke pridobiti končno zmago. Gotovo bi se ta strastni boj ne bil za prazen nič. Največjega pomena so poslanci za majhne narode, kakršnega tvorimo n. pr. Slovenci v Avstriji. Vzroke za to važnost pozna vsak, ki je le malo politiški dozorel. Ni mi jih treba tukaj navajati. Le opozoriti hočem tovariše na dejstvo, da prilagajo klerikalci volitvam takšno važnost, da zlorabljajo radi njih celo sveta mesta, da agitujejo za svoje kandidate celo na propovednici in v izpovednici. Slovenskemu učitelju agitacija ni neznana stvar. Tudi njega je moralo vneti popolno spoznanje poslančeve važnosti za narod, da je s tako požrtvovalno silo zbiral glase za narodne zastopnike.

Da, ni vse eno, kakšna oseba postane poslanec. S kakovostjo narodnih poslancev se menja narodna sreča. — Ker poslanca ne veže nobena obljuba, nobena informacija, kako naj deluje, ker je vsak poslanec le po svoji vesti in po svojem prepričanju delaven, morajo volilci pač skrbno izbirati, da ne izberejo moža s preširoko vestjo ali pa moža, ki nima ne sposobnosti, ne volje za delo poslanca. Ko je poslanec kandidoval, se je pač predstavil svojim volilcem in jim razvil svoj program, po katerem hoče delovati; a v tem razvitju programa še ni zajamčeno, da bode tudi res deloval v omenjenem smislu, v ta program ni mogel vplesti vseh posameznih točk, kjer je treba pokazati svoje mišljenje, ta program je sploh morda razvil novinec, ki še nikdar ni zastopal zajmov svojega naroda, se je torej razvil brez pravega znanja obstoječih ali pa predvidnih in nepredvidnih razmer. Poslanec je morda celo svoje volilce s praznimi obljubami le slepil, ker je bil željan mandata in diet. Volilcem mora torej biti kandidat že znan, znan kot vesten, delaven človek, ki se ne da podkupiti, ki je strogo nraven. Delovanje poslanca pa se ne gradi samo na omenjene lastnosti. Poslanec mora biti tudi primerno naobražen, zakaj brez naobrazbe ni mogoče dejstvovati in delovati. Pod tem pa ne razumemo samo znanja zakonov, ampak

splošno naobrazbo. Poslanec mora biti politiški naobražen; znani mu morajo biti dogodki in konstelacije v polpretekli in pretekli dobi. Poslanec mora poznati krajevne razmere svojih okrajev, mora biti natanko informovan o zadevah in željah in potrebah onih stanov, katere zastopa. Ako poslanec ne zadostuje vsem tem zahtevam, tedaj svojega mesta ne izpolnjuje popolnoma in narodu z njim ni dovolj pomagano. K vsemu, kar sem naštel, se končno pridruži kot ena izmed glavnih zahtev: poslanec mora biti dober govornik. Le govornik more poseči srečno v razmotrivanju, govornik more pridobiti potrebno večino za svoje predloge, le govornik more sploh nastopiti kot činitelj; poslanec, ki nima govorniškega daru, se nam dozdeva kakor avtomat, ki pokaže na čelni strani vselej samo listek z „da“ ali „ne“, kolikorkrat ga naviješ. — No, poslanec z vsemi naštetimi dobrimi lastnostmi je samo ideal, ki išče zastopnika med našimi in tuje-narodnimi poslanci. Takšnega narodnega zastopnika ne bi našli, ko bi ga tudi s svetilko pri belem dnevu iskali. Ideal ostane tudi tu ideal. Navzlic temu vendar ostanejo zahteve, ki jih stavimo na zastopnika narodnih zajmov v zakonodajalnih zbornicah, vendarle vedno iste in neizpremenjene, in navzlic temu vendar sodimo kakovost poslanca po razmerju, v katerem se vjemajo njegove sposobnosti in njegove lastnosti z gori opremljenimi sposobnostmi in lastnostmi idealnega poslanca. Kdor je idealu poslanca najbližji, bode tudi narodne težnje na merodajnem mestu najbolj ščitil.

Iz katerih slojev se rekrutirajo poslanci, z drugo besedo, v katerih slojih je največ mož s sposobnostmi, katere mora poslanec imeti? — Že če pogledamo slovenske poslance v njih privatnem poklicu, najdemo najrazličnejše sloje zastopane. Še različnejši so poslanci drugih narodov. V državni zbornici se zbirajo grofi in drugi plemenitniki, advokati, uradniki, duhovniki, umetniki, kmetje in roko-delci. Vsi ti zastopniki ljudstva iz raznih stanov morajo čutiti v sebi sposobnost za poslanca, in tudi volici morajo imeti prepričanje, da ima dotični zastopnik potrebne sposobnosti, da jih bode na pripraven način zastopal, sicer bi ga ne volili, ali pa bi mu kmalu izrekli svojo nezaupnico, katera bi naložila poslancu morališko dolžnost, se svojemu mandatu odpovedati, dolžnost, katero po lastni volji ali izpolni ali pa ne. Graški delavci morajo s takšnim zaupanjem zasledovati delovanje krojača Resla, kakor češki veleposestniki zasledujejo delovanje in zastopstvo svojih zajmov po raznih knezih.

Ako bi ponudili učitelji narodu kandidate iz svojih vrst, morali bi učitelji tudi jamčiti za njih sposobnost za velevažni poklic poslanca. — Je-li torej mogoče, najti med nami, v naših vrstah nekoliko takšnih mož, ki bi primerno zastopali ne samo naše učiteljske zajme, ampak sploh vse svoje volilce? — Ni moja naloga, dokazati, da je vsak učitelj sposoben sprejeti mandat, saj tudi ne bode nihče trdil, da bi bil sposoben za to vsak advokat. Dovolj bode, ako dokažem, da je med našimi stotinami mogoče najti vsaj nekoliko mož, ki bi sprejeli in popolnoma izpolnjevali omenjeno velevažno mesto. Ako ne dokažemo sposobnosti nekaterih učiteljev v to svrhu, nam utegnejo naši javni in prikriti nasprotniki zopet zavrniti naše zahteve, češ, da nimamo pripravnih mož v svoji sredi. Ko sem se nekoč z nekim poslancem o tej zadevi razgovarjal, mi je dejal v brk, da nimamo potrebnih mož. Da, nimamo jih, nemara zato, ker jih še nismo iskali, ker jih še nismo svetu pokazali!? Vaši argumenti, dragi voditelji naroda, s katerimi podpirate svojo trditev, da ni učiteljstvo pripravno odposlati nekoliko mož v parlament, so prazni. In ko bi pa samo besedi ne hoteli verovati, evo vam dokazov za to. Ti dokazi so nam samim poroki, da se ne tolažimo z lihim nadami, vam pa so naši dokazi jamstva, da bomo resolutno stavili svoje zahteve.

Ako narod izvoli svojega zastopnika, mu pokaže s tem neomejeno zaupanje. Poslančeva sveta dolžnost je, se tega zaupanja vrednega izkazati. Pred vsem mora vselej imeti v mislih obči blagor naroda, potem pa korist onih slojev, katere zastopa, ki so mu položili zastopstvo lastnih zajmov v roke. Nikdar ne sme zastopati poslanec zajmov zasebnikov, ako ni z njimi v zvezi korist vse po njem zastopane mase. Nikdar ne sme poslanec žrtvovati obče koristi koristim posebnih frakcij, še manj pa lastni koristi. In vendar vlada rada podkupi poslance za svoje predloge. Poslancu se ponudi časih to ali ono častno mesto, časih se zapeljivo jabolko pokaže v lepi rumeni, zlati barvi. Tu je treba pred vsem trdnega neomahljivega značaja, poslanec mora tu posnemati predvsem Fabricija, ako noče postati izdajalec svojih volilcev. In vendar ravno volilci mnogokrat ne vedo, da so jih prodali lastni voditelji, ker to ostane vselej vladna tajnost. — Zato pa zahtevamo od poslanca, da je strogo nraven, nepodkupljiv človek.

Vprašanje je sedaj, ali more postaviti učiteljstvo pred javno sodbo dovolj takšnih mož, ki nimajo nravnih madežev, katerih značaj je čist in trden. — O tej zadevi sem izjavil svoje mnenje v članku št. III. Rekel sem, da ni najti stanu, ki bi se mogel ponašati s takšnim številom strogonravnih mož, kakor učiteljski stan. Hvala Bogu, naš stan dobiva takšnih mož od dne do dne več, četudi trdijo, da splošna morala propada, zakaj čim bolj se razvija naš stan, tem čistejšje značaje si mora učiteljstvo vzgojiti v lastnih vrstah. In kdo bi naj bil nraven, ako ne učitelj, ki ravno vzgoji nravnosti, vzgoji pravih značajev posveti večji del svojega truda, pripoznava največjo važnost v šoli in zunaj šole! Iz kratka — te zadeve ni treba dalje razjasnjevati. Saj naš stan brez nravnih članov niti mogoč ni, in kdor pripoznava, da imamo res dobre učitelje v naših vrstah, ta mora pripoznati, da se bodo našli med nami tudi takšni učitelji, ki bodo sposobni, zastopati narod nesebično, brez prevelike skrbi za lastno dobro, ki bodo naopak skrbeli za dobro našega stanu le v toliko, v kolikor je od razvoja šolstva odvisen razvoj javnega, splošnega blaga. — Učitelj-poslanec se ne more

dati podkupiti, ker bi s tem strl lastne svoje nauke in izpremenil lastno svojo osebo, lastni svoj značaj, ki se je utrdil v neizrekljivo žalostnih bojih z bedo in siromaštvom. Nasprotno, stopiti moramo celo za korak naprej in zanosno izjaviti, da tisti, ki je svoje življenje žrtvoval narodnemu dobru, ki je delal v šoli in zunaj šole le za narod, nikdar za lastno korist, ne bode mogel izdati svojih volicev, ne bode mogel storiti uslug vladi za gori navedene nade. Da, naše učiteljstvo lahko postavi znatno število takšnih kandidatov, katerih značaj je čist kot solnce in katerih dosedanje vestno delovanje ne v najmanj važnih narodnih zadevah jamči za vestno delovanje tamkaj, kjer gre za velike narodne zajme.

Drugo vprašanje: Je-li ima učiteljstvo dovolj takšnih mož med sabo, ki imajo za poslanca potrebno omiko in naobrazbo? Poslanec mora z bistrim očesom premotriti razmere, mora posegati sam v debato, mora se odločiti za razne predloge, katerih korist ali škoda je dvomljiva. Poslanec mora biti inteligenčen človek, z razvitim intelektom, z ostrim umom. Ta um mora pred vsem razpolagati z znanjem obstoječih zakonov; poslanec mora biti politiški naobražen, znana mu mora biti zgodovina najmlajše dobe do dobra; iz vsega tega mu mora izhajati razsodnost in pravo shvatanje obstoječih razmer in konstelacij.

Kar se tiče zakonoznanstva, bi bil gotovo pravnik najbolj sposoben za poslanca; ni pa s tem izključeno, da bi si ne pridobili v kratki dobi tudi udje drugih stanov primernega znanja zakonov. Kakor si faktiški to znanje pridobita kmet in duhovnik, ako ju podpira v tem razvit intelekt in občna naobrazba, tako si pribori to znanje lahko tudi učitelj. Če bi pa ne mogel kandidovati radi neznanja zakonov učitelj, tedaj bi morali odrekati pravico do kandidature tudi vsem drugim stanovom. To bi bilo glupo, da ne rečemo uprav blazno. Kar se dostaja politiške naobrazbe, jo moramo prirekati učiteljstvu ravno tako kakor drugim stanovom, da, celo v višji meri. Naši knjigotržci pripoznavajo, da so učitelji glavni odjemalci knjig vsakovrstne vsebine; učitelji si neprenehoma popolnjujejo znanje, naši redakterji bodo čisto natanko povedali, kateri sloj odvzema liste v največji množini. O, med nami nahajate dovolj mož, ki nadkriljujejo po znanju minolih, važnih za sedanjost politiko, dogodkih marsikatega duhovnika-poslanca. Učitelji v politiki niso novinci. Koliko je učiteljev, ki pišejo politiške članke v naše dnevnike in tednike, o tem bi vam tudi uredniki lahko marsikaj povedali. — Da, učitelji imamo med sabo dovolj inteligentnih mož, katerim pa neugodne naše stanovske razmere, žal, ne dovolijo, da bi pokazali svojo politiško delavnost in nadarjenost za politiško delavnost. Učitelji imamo — — paragrafe. Koliko učiteljev imamo, ki nimajo priložnosti, svoje sijajne naobrazbe pokazati, ker delujejo v neugodnih krajevnih odnošajih. Ni dvoma, da bi pokazal učitelj na pripravnem mestu za kočljive predloge, kjer zastaja našim klerikalnim poslancem vsa slovita pamet, dovolj razsodnosti, ni dvoma, da bi se mogel učitelj-poslanec povzdigniti vsaj na tisti nivo, kjer stojijo zdaj naši poslanci. Za abstinenčno politiko bi ne bil učitelj preglup v nobenem slučaju.

In vendar naobrazba, splošna naobrazba za poslanca še ne zadostuje. Poslanec mora imeti še nekoliko specialnega znanja. Poznati mora pred vsem svoj narod natančno, vedeti mora, kaj narodu prija in kaj je zanj pogubno. V drugi vrsti mora poznati in shvatati korist

slojev, katere zastopa, sicer se njegovo delovanje ne more smatrati koristnim. — V koliko more učitelj-poslanec tem zahtevam zadostovati, sem v glavnih potezah označil že v prejšnjih člankih. Naj ponovim tukaj marsikaj radi popolnosti in preglednosti, kar sem že deloma rekel. — Da učitelj narod pozna, za to jamči že dejstvo, da je pretežna večina učiteljev proizšla iz naročja naroda, velike mase naroda, iz kmetstva. Po kratki dobi petih let se je vrnil učitelj zopet med ljudstvo, sedaj izpremenjen, sedaj kot učitelj naroda. In tu živi z narodom v najožjih stikih. Kako bi bilo mogoče, da bi si učitelj ne ustvaril pravilne sodbe o narodnih potrebah? Poleg tega spoznava učitelj duševne proizvode naroda. Ali bode torej učitelj v stanu presoditi vsaj toliko narod, kakor ga presodi advokat ali duhovnik? Ali bode učitelj mogel po tem spoznanju naroda posneti, kaj narod potrebuje za svoj razvoj, kaj ne?

Masa našega naroda so kmetje, v drugi vrsti obrtniki in delavci. Učitelj se je dve leti učil kmetovalstva, zraven pa vrsto drugih ved, ki podpirajo kmetovalstvo. Ali bode vedel učitelj, kaj utegne kmetu koristiti? Ali bode hotel pomagati delavstvu in obrtnikom? Če ima kdo na svetu kaj srca za delavstvo, tedaj ga ima učitelj. On sam izmed vseh, ki se potegujejo za mandate, pozna in ve, kaj se pravi to, truditi se brez koristi za druge, on sam ve, kaj je beda in siromaštvo. Duhovnik ni nikdar zrl, kako so lastni otroci beračili pri sosedovih kruhka. In zato se ni bati niti kmetom, niti obrtnikom, niti delavcem, da bi učitelj ne bil pravi zastopnik naroda. Pa tudi nam učiteljem bode pomagano edino le z učiteljem v zbornici. Šola nima zastopnikov in se mora bojevati zoper toliko oblastnih napadalcev, zoper klerikalizem in birokratizem. In ko bi tudi vsi odrekli učitelju zmožnost za poslanca, mi učitelji tega ne smemo storiti, marveč moramo vse svoje sile napeti pri prihodnjih volitvah — pro domo.

Še neko važno lastnost mora imeti poslanec. Govornik mora biti, nevstrašen govornik, ki ume kaj povedati. Govornikov imamo ravno Slovenci malo. Poznam poslanca, ki je samo enkrat v vsi svoji eri odprl usta za — — — poldnevni pouk, navadno pa je molčal in kimal. To so naši govorniki! Tudi učiteljstvo je imelo že dokaj priložnosti, poslušati naše poslance, naše govornike. Posmeh zbujajo. Ali jim manjka marljivosti, ali jim manjka sposobnosti? — Pa ni dvoma, da bomo našli med učitelji tudi govornike. Naša učiteljska društva so šole za govorništvo. Imamo razne konferencije, imamo razne skupščine. In poslušajte jih, kako govorijo naši učitelji, in uverjeni bode te z menoj vred, da bode učitelj tudi v deželnem in državnem zboru dober govornik. Učitelji se tam ne bodo tako osmešili, kakor so se osmešili naši poslanci, ne bodo napravili tolikokrat fiasko kakor naši duhovniki v parlamentu. — Iz kratka: kar more duhovnik v posvetnih stvareh, to more učitelj tudi, saj je bil tudi pri sv. birmi.

Po teh razmotrivanjih pridemo do raznih zaključkov. Glavni zaključek za nas je ta-le: Med učitelji bo najti dovolj mož, ki bodo častno zastopali slovenski narod v merodajnih skupščinah, je dovolj mož, ki so za poslanca popolnoma sposobni. Ako nam to sposobnost odrekajo, nam jo odrekajo vsled koristolovstva, ali vsled zlobe, ali vsled neumnosti, vsled omejenosti duha. Pravi poznavalec učiteljstva nam sposobnosti odrekati ne more in ne sme. In če bi tudi kdo dejal, da iz učiteljstva nikdar ne morejo proizhajati idejalni poslanci, moramo odločno trditi,

da bodo učitelji-poslanci vsaj v toliko idejalni kakor so poslanci, ki so vzeti iz drugih stanov. To moramo za vsak slučaj pomniti.

Sposobnost torej imamo, pravico do mandatov tudi in to vsled dokazane sposobnosti in našega narodnega dela. — To pravico moramo izkoristiti pri prihodnjih volitvah. Povsod se bode učiteljstvo za mandate potezalo z vso silo. Kakšen bode uspeh tega truda, o tem nam oznanjujejo veselo vest najnovejše češke volitve. Tovariši, ali bomo siromaki slovenski učitelji zaostajali za drugimi? Ali bomo še dalje trpeli, prenašali vsled lastne krivde svoje brezprimerno bedno in žalostno stanje? O, nikdar!! **Prihodnje volitve naj nas najdejo pripravljene na boj!** — S prihodnjimi volitvami se bode baval moj prihodnji, zadnji članek.

Z m e s.

XI.

G. urednik! Prvega maja nisem imel prosto, zato nisem mogel pogledati, kako ga obhajajo krščanski socialisti v Ljubljani. Po šoli sem prečital slavnostni spis „Prvi majnik 1900“, čeravno nisem „mokrat“. No, borba delavcev proti kapitalistom je huda, tudi borba učiteljstva proti klerikalcem prihaja hujša, zato zapojmo:

„Razdrli bomo ječo starodavno,
zapeli bomo pesem enoglasno,
svobodi bomo tempelj sezidali . . .
Že struji vzduhom tajno novi čas,
že se razlega nove sreče glas . . .
Prišel bo dan! . . . Trpini bodo vstali . . .“

V Gorici so imeli hud boj na občnem zboru posojilnice. Klerikalci so grozno propadli, in to boli. Dopis „Iz učiteljskih krogov na Goriškem“ v nekem listu je le narodno slepilo, ki ne bo učiteljstva speljalo na led.

Zanimiva je definicija „klerikalizma“, katero je objavil češki katoliški list „R o z v o j“ (z dne 15. malega travna t. l.): „Klerikalizem je izrabljanje vernega ljudstva v sebične namene in terorizovanje vesti. Nasilje, prevara in sebičnost so glavni znaki klerikalizma. Klerikalizem je lahko katoliški, protestantovski, židovski in mohamedanski“. To je treba pomniti!

„Sei auf der Hut vor jener Clique,
die fragt, wo man noch Tugend finde!
Zum Himmel wendet sie den Blick
und heimlich schielt sie nach der Sünde.“

Novo klerikalno šolsko postavo je hotel dekretirati župnik na Polzeli nad Celjem. § 1. se glasi: „Otroci, ki so v poletnem času popolnoma oproščeni, morajo v torkih in praznikih s katekizmi v šolo priti. Drugi predmeti me nič ne brigajo.“ Župnik zahteva torej samo za svoj predmet 8letno obiskovanje, drugi predmeti so najbrž nepotrebni. Ta šolski zakon ima frapantno podobnost z otrokom, ki je v farovžu rojen, radi pomanjkanja sape in velikih organičnih hib se kmalu po rojstvu preselil na boljši oni svet. Amen!

Dne 22. mal. travna t. l. se je vršilo na Dunaju zborovanje „katoliškega šulfereina“, na katerem je princ Alojzij Lichtenstein rohnol črez vse učitelje, ki niso člani katoliškega učiteljskega društva, posebno pa črez „mlade“, o katerih pravi: „Als Halbgebildete ohne Trieb nach Vervollständigung ihres Wissens, und als ganz Verbildete auch jeder Belehrung unzugänglich, fühlen sie den Beruf, unzufriedenen Volksmassen sich als führende Intelligenz aufzudrängen. Es sind Blinde, die der Ehrgeiz aufstachelt,

an die Spitze von Kurzsichtigen zu treten.“ Iz take kolobocije, in če pride tudi iz prinčevih ust, je razvidno, da govornik niti programa „mladih“ ne pozna. Ravno „mladi“ so najinteligentnejši učitelji, ki vedno hrepene po lastni višji naobrazbi.

Značilno je, da se klerikalci „mladih“ bolj boje nego hudič križa. Ako učitelji kritikujejo tudi poslance, so že izdajice, narodni herostrati in Bog ve kaj, kakor renčita „Slovenski Gospodar“ in „Slovenec“. Tedaj samo klerikalci imajo patent, da smejo svoj nos v vsako stvar vtikati in še v konsumih „firtahe“ meriti. „Učit. Tovariša“ z vsem kričanjem ne ugonobite, ker ga lahko učitelji sami naročujejo, „Slovenski učitelj“ pa ima svoje naročnike v ogromni večini le v farovžih.

Deželni zbor kranjski je sklenil zakon o učiteljskih pokojninah, ki je najugodnejši v Avstriji. Kranjskim učiteljem je čestitati. Primorski tovariši dobe baje po 100 gld. večjo plačo. Ni dosti, zato treba vedno trkati, in sicer radikalno. Štajerski deželni zbor je zavrgel vse prošnje učiteljstva radi odprave tajne kvalifikacije in presnove disciplinarnega postopanja, ker je deželni šolski svet izjavil, da tega ne potrebuje. Verjamemo! Nemški poslanci, liberalni, nacijski in klerikalni pa so pokazali, da so jim učiteljske težnje deveta briga. Nemški učitelji bodo gotovo še našli priliko, da jim povedo svoje mnenje v brk. Brrr! Edini poslanec dr. Buchmüller se je pote goval za peticije. Čast mu!

Nedavno je Kržič bljuval klerikalni žolč na „Učit. Tovariša“ v učiteljišču ter kandidate slovesno pozval: „Kdor je zato, da se „Uč. Tov.“ več ne sprejema, naj vstane“. Toda kako razočaranje! Nihče ni vstal! Taka moralna zaušnica mora biti zelo neljuba puhloglavemu fanatiku. In takšen mož je član dež. šolskega sveta?! Tužna nam majka!

Rešetar.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz Krškega. (Šolski prijatelj.) V Krškem je umrl po kratki pljučni bolezni spoštovani gospod župnijski upravitelj Ivan Knavs v 72. letu svoje starosti. Blagi pokojnik je bil velik šolski prijatelj, ki je vestno skozi 32 let opravljal šolski verski pouk po 14 ur na teden, ne da bi ene ure zamudil. Kako je bil učiteljstvu in šoli naklonjen, o tem izpričuje ta okoliščina, da je on sam v prvi vrsti znano bogato rodbino Hočevarjevo svoje dni nagovarjal, da je sezidala in podarila veliko poslopje za ljudsko in meščansko šolo v Krškem. Dokler pa tega poslopja ni bilo, vzel je bil sam pod svojo streho, namreč v župnišče, nekaj šolskih razredov in učiteljev. Prizadevanje novih šolskih zakonov je odobral, zagovarjal rad učitelje in pospeševal šolski pouk s tem, da je rad zahajal k učiteljskim konferencijam, rad učitelje supliral in imel n. pr. učitelje in učence tako rad, da je svoje dni mesto učiteljev še telovadbo učil. Na stanovanje je n. pr. tudi zelo rad učitelje jemal. Kako priljubljen je bil, je kazal njegov pogrebni izprevod, katerega se je vdeležila vsa šolska mladina z učiteljstvom, 32 duhovnikov, meščanska garda, požarna bramba ter druge korporacije in obilo meščanov. Vsi pač žalujemo po njem, zlasti ker je bil tako hitro iztrgan iz naše srede.

Tolaži nas, da se enkrat vidimo nad zvezdami.

Z Notranjskega. O okr. učit. konferenciji logaškega okraja, ki se je vršila dne 7. vel. travna, poročamo ob kratkem sledeče:

G. predsednik, c. kr. okr. šol. nadzornik, pozdravi navzoče, se spominja v krepkih besedah našega svetlega vladarja, ki bode to leto slavil sedemdeseto leto svojega življenja, omenja dalje smrt dveh tovarišev, namreč nadučiteljev Iv. Kernca in Iv. Poženela, ter predstavi slednjič v okraj došle nove učne osebe. Svojim namestnikom imenuje g. P. Repiča-Unec.

Iz obširnega nadzornikovega poročila je odsevala nekaka obča zadovoljnost. Pouk se je vršil povsod po priznanih pedagoških pravilih in dosegli so se večinoma jako dobri uspehi. V podrobnosti tega poročila se ne bomo spuščali, ker ne sodi v ta list.

G. predsednik je dalje omenjal razne odloke višjih oblastij, ki so pa itak znani vsem „Učit. Tovariša“ čitateljem.

Omenitve vreden je pa sklep stalnega odbora, da se naj vsako leto napravi nekaka razstava pismenih in risarskih izdelkov povodom vsakoletne konferencije.

Jako jasno in temeljito je raztolmačil referent g. J. Benedek-Planina v zadnji številki „Učit. Tovariša“ objavljeni ukaz naučnega ministrstva o statističnem izkazu.

Iz poročila knjižničnega odbora posnamemo, da je imela knjižnica 454.55 gld. dohodkov in 443.57½ gld. stroškov. V nakup so se priporočali skoro vsi slovenski za knjižnico primerni književni pojavi.

Kot pregledovalca računov sta bila voljena gg. A. Sežun-Rovte in L. Božič-Žiri.

Gdč. Evg. Pehani, gg. Jos. Turk, M. Pin, Iv. Šega-Dol. Logatec in L. Pinčuh-G. Logatec tvorijo novo izvoljeno komisijo okraj. učit. knjižnice.

V stalni odbor se izvolijo gg. J. Benedek-Planina, P. Repič-Unec, H. Likar-Grahovo, J. Turk in Iv. Šega-Dol. Logatec.

Edini nasvet je bil stavljen od knjižničnega odbora, da se naj odpravi vplačevanje 1/2% za okraj. učiteljsko knjižnico.

Ker smo že ravno pri nasvetih, ne moremo zamolčati, da naš visoki c. kr. dež. šol. svet že dve leti ni rešil pri okraj. učit. konferenciji stavljenih raznih predlogov. Ne vemo, ali se visoki c. kr. dežel. šol. svet tako malo zanima za razne okraj. učit. konferencije, ali se sploh noče ozirati na izražene želje podrejenega mu učiteljstva.

Koncem konferencije se zahvali g. predsednik vsem prisotnim za pazljivo vdeležbo in tako tudi vsem referentom ter jih pozove, da zakličejo slavo najvišjemu zaščitniku šolstva. Člani se vsi navdušeno odzovejo ter zapojejo stoji avstrijsko himno.

Skoro nobeno oko pa ni bilo brez solzá, ko se je poslovil po sklenjeni konferenciji od nas naš ljubljani starosta g. tovariš Drag. Dermelj-Cerknica. Tresočega glasu je omenjal, da misli s 1. vinotokom stopiti v stalni pokoj in da je to njegova zadnja konferencija v dolgi dobi 40. let, katere se še vdeleži kot aktiven učitelj. Opominjal nas je, da bodimo vedno trdno združeni in da bodimo vedno to, kar smo, namreč učitelji mladine in naroda. Zbor mu navdušeno, a ginjen iz dna src zakliče: Na mnoga leta! — S tem je bila sklenjena konferencija.

Po konferenciji je moralo zadostiti zbrano učiteljstvo ukazu c. kr. dežel. šol. sveta ter voliti dva zastopnika v c. kr. okraj. šol. svet. Izmed 50 glasov sta bila izvoljena

z večino glasov stara dva zastopnika gg. P. Repič-Unec in H. Likar-Grahovo.

—e—

Istra.

Naši zastupnici. Da je našim klerikalnim zastupnicima u istinu stalo do dobrostanja učitelja, oni bi bili našli načina kako i gdje da sabor bude sazvan i da tim bude prihvaćena zakonska osnova o poboljšanju učiteljskih plaća. Ali jer oni ne pojme nevolje tužnih učitelja, dali su se u štrajkovanje i tako sabor nije sazvan a mi radi njihovih hira, prazna želudca iščekivamo poboljšanje našeg stanja, poboljšanje koje neće nadoći niti kroz cijelu ovu godinu a sve radi njihove krivnje. Ovo bi učitelji imali zapisati za uho.

Da bi barem ti naši zastupnici nastojali, da naše bogatije općine kao n. p. Pazin, Kastav itd. daju izdašne potpore učiteljima do uredjenja njihovih plaća. Ni to! Neka se ugledaju u Puljsku općinu. Eto općinsko zastupstvo u Pulu u svojoj sjednici 4. maja povisujući plaću jednoj podučiteljici izrazilo se vrlo sočutno o učiteljima. Tako zastupnik Koffiasch kaza, da nema prezrenije službe do učiteljske i da oni parija trpe nepravedno i nezasluzenu nevolju. „Istina je“ reče „da pokrajina ustanovljuje plaću učiteljima, ali to ne priječi da općine mogu istima dijeliti podpore“. U tu svrhu učinio je konkretan predlog, što je zastupstvo jednoglasno prihvatilo. Veoma sučutno o učiteljima govorio je i zastupnik dr. Glezer, koji je ujedno i deželni poslanec. Rekao je, da njegova stranka nije kriva što sabor nije sazvan i što zakonska osnova o učiteljskim plaćama nije već sankcionirana. A naši zastupnici?

Predgovor na dopise iz Istre. Slavno uredništvo „Učiteljskog Tovariša“ molimo da blagoizvoli otisnuti u dojučem broju lista sliedeći predgovor na dopise iz Istre:

Kako učimo u zemljopisju Istra je dio austrijskoga Primorja, sastavljena iz poluotoka i tri veća otoka i nekoliko otočića, a razdijeljena na 6 kotarskih poglavarstva. Začudo nam je da se ovaj broj podudara sa brojem „vrljih sotrudnikov“ lista. Da je slavno uredništvo lista izjavilo u kojih su to kotarih ili svaki put kad je otisnulo dopis iz Istre navelo iz koga je kotara pisan, nebi nam danas trebalo misliti, gdje se u Istri nalazi osoba štono slovenskomu dopisniku prevadja dopise u hrvatski jezik, a još bi nam lasnije bilo prosuditi, sa koje li strane vjetar duha. Reći će se: ne tko? no što? Nu to nije uvijek umjestno, pa ni uvom slučaju.

Medjutim mu poručujemo: naš je korak stalan, a san sladak — a koliko je istine i realnosti u njegovih dopisih pokazat će budućnost — progovoriti će celokupno hrvatsko učiteljstvo Istre. U kojoj formi, nek se ustrpi.

Ne zahtjevamo — no dopisnik, ako je delija na mejdanu, a ne iza busije, nek izadje na vidjelo, jer ga inače unapried smatramo samo plaćenikom lista, odmetnikom roda il slugom u službi nevidive ruke, koja ne miruje no gleda na svaki način, da nas zavadi, a to je jasno ko bieli dan i svaki hrvatski učitelj u Istri to vidi — zato prijatelju pamet u glavu!

Društveni vestnik.

Kranjsko.

„Kranjsko učiteljsko društvo“ bo zborovalo v četrtek, dne 7. rožnika t. l. ob 10. uri v Tržiču po nastopnem vzporedu: 1.) Nagovor predsednikov. 2.) Poročilo tajnikovo. 3.) Poročilo blagajnikovo. 4.) Volitev 3 pre-

gledovalcev računov. 5.) Razgovor o dopisu „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“, da se odpravijo krajni šol. nadzorniki in se vzame krajnim šol. svetom pravica sestavljanja ternopredlogov. 6.) Posameznosti; a) iz vprašalne skrinjice, b) posamezni predlogi. 7.) Volitev novega odbora. 8.) Petje.

Tovariši in tovarišice, čas je, da se začnemo polnoštevilneje vdeleževati naših zborovanj, da čim bolj pokažemo našo solidarnost, pa trdno organizacijo.

Na veselo snidenje tedaj v Tržiču!

Odbor.

Pedagoško društvo v Krškem je dne 3. vel. travna t. l. zborovalo v Št. Jerneju na Dolenjskem. Vsled deževnega vremena je bila sicer le pičila vdeležba, a vključ temu pri zboru in obedu vesela živahnost. O Slo m š k u je govorila gospodična učiteljica Pavlina Rusova iz Vel. Doline v veliko zadovoljnost poslušalcev, v katerih imenu jo je gospod predsednik Iv. Lapajne naprosil, da bi svoj govor v „Popotniku“ priobčila. Slednji je na to razpravljaj o spisu „Učiteljski pravnik“ in učit. pravnih razmerah sploh, o čemer se je vnel živahen razgovor. Na predlog g. Rupnika je društvo izvolilo svojega ustanovnika in prvega predsednika ter največjega društvenega dobrotnika, g. nadučitelja Franca Gabrška v Ljubljani, svojim častnim članom. „Pedagoško društvo“ se je tudi izreklo, da bi se vse pravice, katere imajo krajni šolski sveti, izročile domačim učiteljskim konferencijam.

Štajersko.

Ptuj. Učiteljsko društvo je zborovalo dne 5. malega travna. G. predsednik Šorn pozdravi navzoče ter izrazi veselje vsled povoljnega obiska, obenem poudarja, da je ugoden obisk zborovanj že dlje časa. — Društvu pristopi tovarišica Angela Milčinski.

Dopis „Štajerske Zaveze“ z ozirom na določila, ki jih je ukrenila Zaveza o priliki zborovanja v Voitsbergu, interpretira društvo v ravno istem smislu. V naslednjem je podal tajnik društva v reševanju svoje naloge princip, ki ponuja možnost, lahkim potem doseči popolno enakost v pisavi. G. Kitek predlaga, da se naj naše društvo ne smatra kompetentnim o novem načinu pisave definitivno izreči, marveč naj stalni odbor podavatelja Frasa naprosi, da bo pri letošnji urad. učit. konferenciji o tej stvari še enkrat razpravljaj. Predlog je bil sprejet, vsled česar bode društvo posredovalo, da pride predmet zopet na razgovor.

Društvo se zedini zastran izleta s predlogom predsednikovim, stopiti v dogovor z učit. društvoma „Slovenska Bistrica in Maribor“ v svrhu prirejanja skupnega izleta.

Iz Konjic. Konjiško učiteljsko društvo je zborovalo dne 1. sušca t. l. v Konjicah. Navzočih je bilo sedemnajst udov. Predsednik g. Brinar nas z jako prisrčnimi besedami, žal, da zadnjikrat, pozdravi; posebe še pozdravi gospo Kokotovo, ki se je vdeležila zborovanja kot gost, ter novovstopivšega uda, g. Zupančiča-Skomre. Nadalje se spomni bridke izgube, ki je zadela gđc. Bezljaj, umrl ji je namreč oče; v znak sožalja vstanejo navzoči. Predsednik omeni tudi vpokojenje g. nadučitelja Antona Arzenška-Stranice, ter mu želi, da bi še mnogo let srečen, zdrav in v miru užival svoj zaslužen pokoj.

Preide se k dnevnemu redu:

I. Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri.

II. Nabiralna pola podružnice Gradec „Lehrerhausvereine“, v kateri se vabi na nabiranje za dijaško kuhinju v Gradcu, se vrne nepopisana. — Dopis, v katerem tiskar Henrik Grant vabi na naročbo knjige „Diesterwegs Himmelskunde“ se vzame na znanje. — Predsednik prečita dopisnico, s katero g. Cmerešek-Loče javi, da izstopi iz našega društva ter da je pristopil novosnujočemu se društvu v Konjicah, ker „upam, da bom tam našel vsaj enega jungovca“. Vzame se na znanje brez opomnje.

III. Na to nam poda g. predsednik kratek pregled gibanja med učiteljstvom južnoštajerskim od zadnjega zborovanja našega društva do danes. On imenuje to dobo nekako dobo „Sturm und Drang“, ker je res bilo gibanje nenavadno živahno, bliskali so se „uma svetli meči“,

pojmi in nazori so se jasnil; a iskreno bi bilo želeti, da bi se enkrat v resnici popolnoma razjasnili. Potem pozdravlja ustanovitev novega učiteljskega društva v Konjicah (katero pa še čaka potrjenja društvenih pravil), o katerem se sicer še ne ve, kakšno stališče bo zavzemalo napram našemu društvu.

IV. O vprašanju: „Kaj ovira napredek šolstva v našem okraju?“ otvori g. predsednik debato, katere se vdeležijo gg. Jurko, Černež, Serajnik sen. in Brinar. Med drugim se kot vzrok navede sledeče: uboštv ljudstva; **dejstvo, da slovensko razumnštvo ni za napredek šolstva**; pomanjkanje in draginja delavskih moči za kmete; poletno oproščenje učencev; tovarne, v katere delavci z otroci ali pridejo ali iz njih odhajajo večinoma sredi šolskega leta (kakor v Oplotnici pri Konjicah); renitentni starši; vedno premeščevanje učiteljskega osebja; menjavanje šolskih knjig in prenarejanje vsake nove izdaje; draginja šolskih knjig itd.

To vprašanje ostane še za nadaljnja zborovanja odprto.

V. Iz vprašalne skrinjice. Ali se morajo radi šolskih zamud starši takih otrok opominjati, ki stanujejo zunaj šolskega okoliša? — Ne, ker je krajni šolski svet odgovoren le za svoj šolski okoliš. Opominske liste mora dostavljati pristojni krajni šolski svet.

Ali imajo suplente in supletinje pri domačih konferencah glasovati? — Ne.

Po izvršitvi dnevnega reda vstane g. predsednik Brinar ter z ginjenimi besedami jemlje slovo od nas, ker je imenovan za nadučitelja v Žibiki. Zatrjuje nas, da je rad in z navdušenjem za učiteljstvo in šolo deloval ravno v našem društvu, kjer je našel toliko somišljenikov in prijateljev, da mu bodo v prijetnem spominu ure, ki jih je preživel v res kolegijalni složnosti med tovariši v našem društvu; a tudi on nas prosi, da ga ohranimo v prijaznem in blagem spominu. (Burno zagotavljanje.)

Na to tovariš Jurko v imenu društvenikov iz srca obžaluje, da nas zapušča predsednik društva in nam vsem priljubljeni tovariš Brinar, zahvaljuje se mu za trud in za požrtvovalnost, s katero je deloval v društvu in poudarja, da nam je njegova izguba nenadomestljiva. Zagotavlja ga naših občin simpatij ter ga prosi, naj tudi na novem mestu ne pozabi svojih tukajšnjih tovarišev. Končno mu želi mnogo sreče in najboljšega uspeha na novem mestu.

M. Kožuh.

Zakon

z dne

veljaven za vojvodino Kranjsko,

s katerim se prenarejajo nekatera določila zakona z dne 29. mal. travna leta 1873., dež. zak. št. 22, o uravnavi pravnih razmer učiteljstva na javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske, glede vpokojevanja učiteljskih oseb in preskrbljevanja njih ostalih.

Po nasvetu deželnega zbora Svoje vojvodine Kranjske ukazujem tako:

Člen I.

§§ 57., 58., 59., 60., 61., 62., 63., 64., 65., 66., 68., 69., 70., 71., 72., 73., 74., 75., 76., 77., 78. in 79. zakona z dne 29. mal. travna l. 1873., dež. zak. št. 22, so v svoji sedanji besedi razveljavljeni in se odslej glase tako:

§ 57.

Član učiteljstva se vpokoji, ako se je po brezmažnem službovanju preveč postaral, ali ako zaradi težkih telesnih ali duševnih hib ali drugih ozira vrednih razmer ni več sposoben opravljati svojih dolžnosti.

Vpokojuje se izreče ali na prošnjo ali pa uradoma.

Učitelji (učiteljice), kateri imajo šele po dovršeni službeni dobi štiridesetih let pravico do polnih vštrevnih aktivitetnih prejemkov kot pokojnine, smejo, če so dovršili 60. leto starosti in 35. službeno leto, na svojo prošnjo biti stalno vpokojeni tudi brez dokaza nesposobnosti za službo, ki ga je sicer treba.

§ 58.

Kdor se prostovoljno službi odpove, ali samooblastno službo popusti, zgubi pravico biti vpokojen.

Za tako prostovoljno odpoved se jemlje tudi, ako se nadučiteljica ali učiteljica omoži brez dovolitve okrajnega šolskega oblastva, kakor tudi, ako se oženi učitelj, ki še ni definitivno nameščen, brez odobritve okrajnega šolskega oblastva.

§ 59.

Kdor se prostovoljno odpove učiteljski službi ali vpokoji, sme brez posebnega dovoljenja deželnega šolskega oblastva izstopiti iz službe samo koncem šolskega leta, takrat mora pa tudi izprazniti uradno stanovanje in izročiti s službo združeno posest zemljišč, katerih užitek je presojati po § 78.

§ 60.

Koliko dobiva učitelj (učiteljica) pokojninskega užitka (odpravnine ali penzije), se ravna po letni plači kakor tudi po službenih letih vpokojenca.

§ 61.

Vštevna letna plača je tista, katero je užival učitelj neposredno tisti čas, predno je bil vpokojen.

Starostne doklade in pa opravilne doklade šolskih voditeljev je šteti za dele te letne plače.

§ 62.

Vštevna se tisti službeni čas, ki ga je kdo, prebivši preskušnjo o učni usposobljenosti, služil na kaki javni šoli (§ 56. drž. š. z.). Tudi po pretrganju se vštevna že dosluženi čas, ako se dokaže, da pretrganja ni zakrivila ali povzročila dotična učiteljska oseba.

§ 63.

Tistim članom učiteljstva, kateri ob času, ko se vpokoje, še niso doslužili vštrevne službene dobe desetih let (§ 62.), gre, ako iz šolske službe ne izstopijo, ker se prostovoljno odpovedo službi ali ker se po disciplinarnem potu odpuste iz službe, le odpravnina, katero je za službeno dobo do petih let odmeriti z enojnim, za službeno dobo čez pet let pa z dvojnim zneskom vštrevnih službenih prejemkov.

§ 64.

Člani učiteljstva imajo pravico do pokojnine, katere znaša po desetih brez pretrganja dovršenih službenih letih štirideset odstotkov, za vsako nadaljno leto pa dva odstotka zadnjih vštrevnih službenih prejemkov. Po službeni dobi štiridesetih let jim gredo torej kot pokojnina vsi vštrevni službeni prejemki.

Preračunaje službeno dobo se deli leta, ako presejajo 6 mesecev, vštevajo za polno leto.

Normalna pokojnina člana učiteljstva se ne sme odmerjati niže kakor z zneskom 800 K na leto.

S člani učiteljstva, kateri postanejo za službo nesposobni po bolezni ali pa po telesni poškodbi, ki si je niso povzročili sami nalašč, se ravna, četudi še niso doslužili deset, pač pa vsaj pet službenih let, tako, kakor da bi res prebili deset službenih let.

§ 65.

Vpokojuje se ali stalno ali začasno. V poslednjem slučaju mora dotičnik, ko mine vzrok, iz katerega je bil začasno vpokojen, po ukazu deželnega šolskega oblastva zopet delovati pri šolstvu, sicer izgubi pokojnino. Tudi v prvem slučaju preneha pokojnina, ako stalno vpokojeni prevzame kako s plačo ustanovljeno deželno službo.

§ 66.

Vdove in sirote učiteljev imajo pravico do preskrbine le takrat, ako bi umrli soproj, oziroma oče sam imel pravico do pokojnine.

Zakonski otroci umrlih učiteljic, katerih ne morejo očetje vzdrževati, imajo enako pravico do pokojnin.

§ 68.

Vdova učitelja, kateri ob svoji smrti še ni izpolnil desetega vštrevnega službenega leta, dobi kot odpravnino polovico zadnje vštrevne letne plače (§ 61.), katero je dobival umrli.

§ 69.

Če je umrli sprog spolnil že deseto všttevno službeno leto, gre vdovi pokojnina, katera se odmeri s štirideset odstotki zadnjih všttevni aktivitetnih prejemkov.

Normalna pokojnina vdove pa ne sme biti manjša kakor 600 K na leto.

§ 70.

Če se je zakon sklenil že v pokoju, ali če je bila zakonska združba pred sprogovo smrtjo vsled krivde soproge sodnijsko ločena, vdova nima pravice do pokojnine.

§ 71.

Ako se vdova zopet omoži, si sme pokojnino pridržati za zopetni vdovski stan ali pa vzeti dveletni znesek tiste pokojnine kot odpravnino.

§ 72.

Za zakonske ali s kasneje sklenenim zakonom pozakonjene otroke kakega člana učiteljstva gre vdovi, ako ima ona sama pravico do zaporedoma tekoče pokojnine, ne glede na število otrok vzgojevalni prispevek v visokosti ene petine vdovske pokojnine za vsakega nepreskrbljenega, v njeni preskrbi stoječega otroka.

Vendar pa vsota vseh vzgojevalnih prispevkov ne sme presegati zneska vdovske pokojnine.

Zaporedoma tekoče normalne preskrbnine vdove in otrok v pokoju umrlega učitelja ne smejo skupaj presežati osemdeset odstotkov zadnjih všttevni aktivitetnih prejemkov pokojnika.

§ 73.

Vzgojevalni prispevek za vsakega otroka neha z dovršenim 20. letom starosti ali pa z njegovo prejšnjo preskrbo.

Vendar pa se jim sme sporazumno z deželnim odborom dovoliti nadaljno prejetanje vzgojevalnega prispevka do dovršenega 24. leta starosti, ako srednje ali visoka šole z dobrim uspehom obiskujejo. To določilo velja tudi za učiteljske in učiteljske pripravnice, trgovinske, obrtne in kmetijske šole in za druge višje izobraževalne zavode.

Tudi v slučajih trajne bolezni in hiranja, vsled česar si dotični otroci ne morejo ničesar prislužiti, se sme dovoliti nadaljno prejetanje vzgojevalnega prispevka do dovršenega 24. leta starosti.

§ 74.

Ako kak učitelj ne zapusti vdove ali če ta nima pravice do pokojnine (§ 70.), gre vsem nepreskrbljenim otrokom umrlega, ki še niso dovršili 20. leta starosti, v slučaju § 68. ravno toliko odpravnina, kolikor bi je imela dobiti vdova, v slučaju § 69. pa jim gre sirotinska (konkretalna) pokojnina v skupnem znesku polovice one vdovske pokojnine, katero je prejela njih mati ali mačeha, oziroma ki bi ji bila pristajala po § 69.

Ako bi pa vsota normalnih vzgojevalnih prispevkov, katera bi bila šla materi po § 72., presegala znesek sirotinske (konkretalne) pokojnine, nakazati je presežek kot doklado k sirotinski (konkretalni) pokojnini po glavah, in to tako, da vsakokrat, kadar kateri otrok zgubi pravico do prejetanja, odpade znesek nanj pripadajočega vzgojevalnega prispevka, in to dotlej, dokler oni večji znesek ne izgine popolnoma ter ne ostane samo sirotinska (konkretalna) pokojnina v polnem znesku.

Sirotinska (konkretalna) pokojnina z dokladami vred ne sme v nobenem slučaju presegati visokosti vdovske pokojnine, katera gre po § 69.

Ako sta bila oče in mati učitelja, gre otrokom konkretalna pokojnina po tistem roditelju, kateri je dobival večjo v pokojnino všttevno plačo.

§ 75.

Sirotinska (konkretalna) pokojnina neha šele z dnem, kadar ni več nobenega nepreskrbljenega otroka umrlega pod 20. letom starosti.

Glede nadaljnega prejetanja sirotinske (konkretalne) pokojnine do dovršenega 24. leta starosti veljajo določila § 73.

§ 76.

Ako se učiteljeva vdova zopet omoži, dobodo otroci umrlega namesto vzgojevalnin (§ 72.) konkretalna pokojnina (§ 74.), ako si pa vdova za slučaj, da postane zopet vdova, pridrži pravico do svoje pokojnine, obsega ta pridržek tudi vzgojevalne prispevke, tako da v tem slučaju takoj preneha konkretalna pokojnina.

§ 77.

Vdova in otroci v dejanski službi umrlega učitelja, kakor tudi otroci take učiteljice, imajo pravico še četrto leta rabiti njegovo (njeno) naturalno stanovanje; ako je pa učitelj (učiteljica) dobival stanarino, jim gre še prihodnji izplačilni obrok stanarine.

§ 78.

Užitki zemljišča, služčega v založbo kakega učiteljskega mesta (§ 27.), gredo dedičem v dejanski službi umrle učiteljske osebe le takrat, ako je umrla med 1. rožnikom in 31. vinotokom.

Razun tega imajo dediči samo pravico do povrnitve tistih stroškov, ki so se izdali za pridobivanje teh užitkov.

§ 79.

Ostalim po kakem članu učiteljstva, umrlem v dejalnosti ali v pokoju, gre — brez škode za vse druge zakonite preskrbnine — posmrtna četrta v višini trojnega zneska mesečne pristojbine, ki jo je pokojnik nazadnje prejemal kot aktivitetne užitke ali kot pokojnino.

Posmrtna četrta gre, kadar umre učitelj, vdovi ali pa, ako bi nje ne bilo, zakonskim potomcem pokojnika in ako umre vdova učiteljica, gre posmrtna četrta njenim zakonskim potomcem.

Ako morejo, če bi ne bilo vdove ali zakonskih potomcev, dokazati druge osebe, da so stregle umrlemu pred njegovo smrtjo ali plačale pogrebne stroške iz svojega denarja, se sporazumno z deželnim odborom sme tudi takim osebam izplačati posmrtna četrta.

Člen II.

Ta zakon velja za učiteljsko osobje, ki uživa že sedaj preskrbnino iz učiteljskega pokojninskega zaklada in pa za ravno take vdove in sirote.

Vendar pa se inajo normalni preskrbninski užitki sedanjih učiteljskih vdov zvišati za petindvajset odstotkov tako, da ti preskrbninski užitki z ene strani ne bodo znašali manj kakor 500 K na leto, z druge strani pa ne bodo presegali onega zneska, s katerim bi se imel odmeriti dotični preskrbninski užitek, če bi se uporabila določila tega zakona.

K normalnim vdovskim pokojninam dovoljene miloščine ali poviški všttevati so v petindvajsetodstotni povišek.

Člen III.

Ta zakon stopi v veljavo z dnem razglasitve.

Člen IV.

Mojemu ministru za uk in bogočastje je naročeno izvršiti ta zakon.

Književnost in umetnost.

Misterij žene. Slavnemu slovenskemu občinstvu naznanjam, da nameravam izdati koncem meseca vel. travna zbirko črtic pod naslovom „Misterij žene“ v moderni opremi s svojo sliko. Navaden izvod bo stal s poštnino 1 krono 10 stot., numerirani, na holandskem papirju pa 1 krono 70 stot. Opozarjam na to, da se finejše izdanje tiska samo v tolikih eksemplarih, kolikor se javi naročnikov.

Zofka Kveder,

Praga. Vinohrady, Palackého tř. 53/III.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani. Narodna tiskarna v Ljubljani, 50 K; č. g. Ivan Hromec, župnik na Šenturški gori, 4 K.

† **Henrik Petras**, učitelj v Ljubnem na Gorenjskem, je dne 11. t. m. umrl pri svojih starših v Ljubljani, star šele 23 let. Jetika je spravila vrlega, nadarjenega in naprednega učitelja v prezgodnji grob. Blag mu spomin! Več prihodnjic.

† **Ivan Kogej**, bivši učitelj na Brezovici pri Ljubljani, je umrl dne 14. t. m. v Idriji. Naj v m. p.!

Koncert na korist „Učiteljskemu konvikt“ so priredili rodoljubi v Kranju dne 19. t. m. Živeli!

V Št. Jerneju je zaprta šola zaradi oslovskega kašlja.

Usposobljenostni izpiti. Pred ljubljansko izpraševalno komisijo so prebili izpit učne usposobljenosti: A. Za meščanske šole, I. skupina z nemškim učnim jezikom: gdč. Božena Sernec (z odliko) in g. Matija Petsche. B. Za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: gospodje Emil Adamič, Matej Jenko, Anton Kuhar in Josip Zupancič; gospodične Roza Coriary, Ana Gerstenmayer, Marija Hiti, Leopoldina Kališ in Ana Steska; z nemškim učnim jezikom: gdč. Matilda Bauer, s slovenskim učnim jezikom pa gosp. Ivan Schmeidek. C. Specialne izpite so napravili: gospoda Josip Bačič in Karel Pikel za nemški učni jezik in gdč. Adela Rizzi za slovenski učni jezik.

Učiteljski izpiti. Pred izpraševalno komisijo v Gorici so prestali izpit učiteljske sposobnosti za ljudske šole: gospodična A. Pirjevec z odliko, Ant. Germek in Al. Zirnfeld z dobrim uspehom. Dopolnilni izpit pa J. Jakac za nemški učni jezik in A. Peertz za slovenski jezik kot predmet.

Okrožnica. Dne 5. mal. srpana t. l. ob 9. uri zjutraj se bode vršila okrajna učiteljska konferencija v Rudolfovem v prostorih dekliške šole.

Dnevni red:

- 1.) Predsednik otvori konferencijo in imenuje namestnika.
- 2.) Volitev dveh zapisnikarjev.
- 3.) Poročilo o opazkah pri inšpekcijah.
- 4.) Spisje v ljudski šoli. Referent nadučitelj Koncilja. Nadaljnje referente določi predsednik pri konferenciji.
- 5.) O hospitacijah v ljudski šoli, poroča nadučitelj Andoljšek.
- 6.) Določitev učnih knjig za prihodnje šolsko leto.
- 7.) Poročilo knjižničnega odbora.
- 8.) Volitev knjižničnega in stalnega odbora.
- 9.) Volitev dveh zastopnikov učiteljstva v c. kr. okrajni šolski svet.
- 10.) Nasveti.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem, dne 4. vel. travna 1900.

Učiteljske izpremembe v Istri. Deželni šolski svet za Istru na predlogu deželnega odbora imenoval je: privr. učitelja pri šoli u St. Martinu na Cresu Alojzija Jurinovića stalnim učiteljem pri istoj šoli; učitelja v Klani Vinka Sepića, nadučiteljem II. vrsti pri šoli v Barbanu; privr. učitelja v Meščenicah Marijana Marchi nadučiteljem II. vrsti v Lamišcu; stalnog učitelja pri šoli v Resiki-Paprata Miha Radića nadučiteljem III. vrsti v Dubašnici; stalnog nadučitelja III. vrsti pri šoli v Dubašnici Petra Matanića nadučiteljem II. vrsti pri hrvaški šoli v Pazinu.

Poziv

abiturijentom ljubljanskega učiteljskega iz leta 1874/5.

Letošnje poletje bo minilo 25 let, odkar smo dovršili svoje študije in kot vzgojitelji mladine stopili v javno življenje. Mnogo sošolcev je izrazilo željo, da bi se po tolikih letih zopet enkrat sešli in skupno praznovali svojo 25letnico. Treba bi pa bilo določiti, kje, kdaj in kako naj jo obhajamo.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/5 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštne še 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Pance. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih drugetv“.

Tiska Miličeva tiskarnica v Ljubljani.

Kdor izmed sošolcev ima binkoštno praznike dovolj časa, naj pride binkoštni ponedeljek v Ljubljano (sestanek ob 2. uri popol. v „Narodnem domu“ v gostilnici), da se dogovorimo o tem. Kdor ne utegne priti, nam lahko pošlje svoje pismene nasvete.

V Ljubljani, 16. vel. travna 1900. Juraj Režek.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Kranjsko.

Št. 314

o. šol. sv. Na enorazredni ljudski šoli v Blagovici je stalno oddati mesto učitelja-voditelja s postavnimi prijemki.

Prošnje pravilno opremljene, je poslati službenim potom tukajšnjemu uradu do 29. vel. travna 1900.

C. kr. okrajni šolski svet Kamnik, dne 12. vel. travna 1900.

Št. 505

o. šol. šol. Na štirirazredni ljudski šoli na Jesenicah se razpisuje začasno nameščena učiteljica služba v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim potem do 16. roznika t. l. tu sem vlagajo.

C. kr. okr. šolski svet v Radovljici, dne 15. vel. travna 1900.

Št. 655

o. šol. sv. Na trirazredni ljudski šoli v Dolenji vasi se razpisuje učiteljsko mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predpisanim službenim potom do 31. vel. travna t. l. tu sem vlagajo.

C. kr. okr. šolski svet v Kočevju, dne 14. vel. travna 1900.

Št. 90

Štajersko.

o. šol. sv. Na dvorazredni ljudski šoli na Humu (Kulmburg) je stalno namestiti službo učitelja. Z isto so združeni dohodki III. plač. razreda s prostim stanovanjem, t. j. eno izbo z najpotrebnejšim pohištvom in 1 meterski seženj drv za kurjavo.

Prosilci in prosilke za to mesto, zmožni slovenskega in nemškega jezika, naj vložijo svoje prošnje, katere je opremiti z izpričevalom zrelostnega izpita, učne usposobljenosti in z domovinskim listom, službenim potom do 10. roznika meseca 1900. l. pri krajnem šolskem svetu, pošta Ormož. Predsednik okr. šol. sveta v Ormožu: Apfaltrern, s. r.

Št. 537

Goriško.

o. šol. sv. V tem okraju se razpisuje sledeče službe:

- 1.) mesto definitivnega nadučitelja-voditelja štirirazrednice v Kobaridu;
- 2.) mesto definitivnega učitelja-voditelja enorazrednice na Livku;
- 3.) mesto definitivnega učitelja-voditelja potovalne šole Kamno-Volarje;
- 4.) mesto definitivnega učitelja-voditelja enorazrednice v Dol. Trebuši;
- 5.) mesto zač. učitelja potovalne šole Reka-Police.

S temi službami so združeni dohodki, določeni v deželnem zakonu z dne 10. listopada 1896, št. 30.

Potovalni učitelj dobi še letnih 240 K potnine.

Prosilci iz drugega okraja dodajo prošnji razen izpričevala tudi zdravniško izpričevalo. Prošnje naj se dopošljejo v določeni postavni dobi po svoji predstojni šol. oblasti.

C. kr. okr. šolski svet v Tolminu, 4. vel. travna 1900.

Predsednik: Prinzig I. r.

Listnica uredništva:

V Dalmacijo: Hvala lepa na poslanem! Bomo priobčili v prihodnji številki. — V Istro: Tudi tako. — V Pazin: Prihodnjic. — Članek „Higijena v šoli in doma“ smo morali zaradi nujnejših poročil odložiti; tako smo morali storiti tudi z drugimi članki in dopisi. Prosimo potrpljenja; pride vse na vrsto. — „Pretirane zahteve“ bomo nadaljevali prihodnjic, ker danes ni prostora, s katerim nam gre vedno trda.